

основной и наиболее распространенной тактикой реализации стратегии дискредитации в исследуемых речах. В основе указанных тактик – преимущественно прямые асертивные речевые акты.

Ключевые слова: дипломатический дискурс, стратегия дискредитации, тактика, обвинения, «упоминание в негативном свете», прямой и косвенный речевые акты.

Sudus Y. V. «Mentioning in a negative light» as the main implementation tactic of the discrediting strategy in the English diplomatic discourse (based on speeches given by V. Nuland).

Summary

The article presents the detailed analysis of the tactics that implement a discrediting strategy in the English diplomatic discourse (DD). The aim of the article is to study the specific direct and indirect discursive speech act formations in tactics that implement a discrediting strategy.

The object of the study are tactics, which implement the discrediting strategy in diplomatic discourse. The article offers a classification of communicative tactics that implement a discrediting strategy in the public statements of V. Nuland. The total number of public speeches that have been analyzed is 26 (from 2013 to 2015). Attention is drawn primarily to the speech acts and how they implement different tactics in DD.

The author has found that «mentioning in a negative light» is basic and the most common tactics of implementing the discrediting strategy in the studied speeches. At the core of these tactics are mainly direct assertive speech acts.

The analysis of such tactics which implement the discrediting strategy should be continued, because for solid conclusions about the connection of speech acts and most widespread tactics which implement the discrediting strategy in English diplomatic discourse we need the large number of material.

Key words: diplomatic discourse, discrediting strategy, tactics, accusation, «mentioning in a negative light», the direct and indirect speech acts.

УДК 811.161. 2. 276.1”18”

Сукаленко Т. М.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української словесності та культури
Національного університету державної податкової служби України
E-mail: sukalenko_78@mail.ru

МОВНІ УЯВЛЕННЯ ПРО ТИПАЖ «ЖИД» В УКРАЇНСЬКИХ ПАРЕМІЯХ

У статті змодельовано лінгвокультурний типаж «жид» через призму українських прислів'їв та приказок з урахуванням його етнокультурних і соціокультурних характеристик у зовнішній формі українських фразеологізмів.

Ключові слова: лінгвокультурний типаж «жид», етнокультурні та соціокультурні характеристики типуажу, фразеологічна одиниця, прислів'я, приказки.

Типаж «жид» є традиційним для українського художнього дискурсу ХІХ ст. (Є. П. Гребінка, Т. Г. Шевченко, П. О. Куліш, М. П. Старицький, І. Я. Франко та ін.), він широко представлений також в українському фольклорі (казках, колядках, легендах християнського змісту, анекдотах, вертепній драмі, думах, історичних піснях, прислів'ях, приказках, бувальщинах). Закріплені тут уявлення про типаж «жид» є суттєвим складником для розкриття такої важливої теми, як сприйняття українським народом історії, культури, звичаїв єврейського населення.

Мета статті – змодельовати лінгвокультурний типаж «жид» через призму українських прислів'їв та приказок з урахуванням його етнокультурних і соціокультурних характеристик у зовнішній формі українських фразеологізмів.

Матеріалом дослідження слугували також різноманітні словники української мови, енциклопедії, історичні, літературознавчі та етнографічні праці, документи.

Широке побутування в різноманітних жанрах українського фольклору типуажу «жид» зумовило досить активне висвітлення цього питання в українській фольклористиці. Зокрема, образ «жид» в українському фольклорі досліджував С. В. П'ятаченко [14], у драматично-ігровому фольклорі українців – О. В. Курочкін [6]; про втілення стереотипних уявлень щодо представників інших народів

у фразеології і пареміології української мови (на матеріалі фразеосемантичних груп «євреї» і «цигани») йдеться в дослідженні І. Ю. Агаркової [1].

Ця тематика стала об'єктом і літературознавчих праць. Наприклад, єврейську тему в українській літературі XIX – початку XX ст. описував Г. Ю. Грабович [2]. Художні особливості моделювання образів євреїв в українській літературі кінця XIX – початку XX ст. (на матеріалі творчості М. М. Коцюбинського та В. М. Леонтовича) представлено у праці А. М. Меншій [10].

Як засвідчують історичні джерела, єврейська меншина була однією з найдавніших в Україні. Зокрема, в середині XIX ст. в Україні проживало 3/4 євреїв усієї Східної Європи [14]. Відповідно, стосунки українців з євреями були тривалими, що й зумовило відбиття специфіки, зокрема єврейської культури, побуту, взаємовідносин євреїв з іншими етносами в українському фольклорі.

Цікавою є думка О. В. Курочкіна про співіснування українців з євреями, яке «відбувалося переважно у формі контактів сусідського типу, що передбачало значну культурну ізоляцію та автономію кожної етнічної спільноти. Бездержавний статус України призводив до того, що євреї слабо інтегрувалися в українське суспільство, зате завжди намагалися співпрацювати з тими, хто мав силу і владу, тобто з представниками правлячих чужинецьких режимів – Польщі, Росії, Австро-Угорщини. Унаслідок цього між українцями та євреями постійно існувала невидима стіна недовіри й конфронтації, яка заважала справді гармонійним і толерантним відносинам» [6, с. 31].

Розгляд типажу «жид» на матеріалі прислів'їв і приказок не дозволяє однозначно характеризувати його як концепт етнокультурного чи соціокультурного порядку. Це зумовлено відсутністю у прислів'ях і приказках детальної прорисовки цього типажу. Наприклад, ми не можемо побачити в цьому типажі характерних рис вбрання, побуту, харчування, умов проживання, натомість в українських пареміях ми можемо виділити лише найбільш значущі етнічні риси євреїв.

Переважною узагальнюючою етнокультурною ознакою єврейського населення у фольклорі стає відношення типажу «жид» до розряду, який умовно можна позначити як «свій-чужий», або ж «інший». Як справедливо зазначає О. В. Курочкін, аналізуючи драматично-ігровий фольклор, у народній свідомості українців євреї зазвичай «<...>належать до «інших» – чужинців за мовою, релігією, способом життя та господарювання» [6, с. 32].

Така характеристика відбиває, з одного боку, звичність єврейського населення не тільки для міських громад, але й для громад сільського типу, а з іншого – культурну і релігійну, а також соціальну відмінність представників єврейського населення від українців.

На думку В. Д. Нарожної, «у процесі міжкультурного спілкування представники різних лінгвокультурних спільнот сприймають «чужу» культуру через свою локальну культуру, внаслідок чого неминуче виникає різний ступінь нерозуміння специфічних проявів «чужої» культури. Це нерозуміння може зумовлюватися різними чинниками: незнайомою мовою, невласливими стандартами смислового сприйняття світу, іншими інтересами, потребами, системами цінностей тощо. Ступінь нерозуміння залежить від розмірів культурологічних дистанцій між культурами-комунікантами і зумовлюється потребами та метою комунікації. Контакт з «чужою» культурою для представника однієї лінгвокультурної спільноти завжди опосередкований досвідом своєї культури, при цьому неминуче відбувається зіставлення двох культур, фіксуються – свідомо чи несвідомо – відмінності між цими культурами» [11].

На думку В. А. Полагейкіної, «опозиція «свій – чужий» «пронизує всю культурно-історичну традицію української етноспільноти і має універсальний характер, бо в основі будь-якого колективного, масового, народного, національного світосприйняття лежать механізми розмежування свого і чужого» [13].

Г. М. Яворська слушно зауважує: «Базові культурні моделі (типу 'свій' – 'чужий', 'традиційний' – 'сучасний', 'природний' – 'штучний'), які мають надзвичайно стійкий характер, отримують різне лінгвістичне вираження залежно від історичних умов, особливостей національної культури, ступеня стандартизації літературної мови тощо» [20, с. 161].

Опозиція «своє – чуже», на думку В. М. Манакіна та Н. М. Манакіної, є «аксіологічною (ціннісною) за своєю природою, де позитивне /негативне сприйняття у переважній більшості є похідним від самої опозиції. Інакше кажучи, «своє» вже аргіогі передбачає позитив, «чуже» – негатив. <...> Таке тлумачення зберігається ще з часів архаїчної свідомості, де архетипна опозиція «своє – чуже» була аксіологічним двійником свого як позитивного, безпечного, добре знаного та чужого як негативного, небезпечного, невідомого» [8, с. 91].

Належність типу «жид» до розряду «свій – чужий» зумовлює відсутність різко негативного забарвлення цього образу в українських пареміях.

Найбільш актуальним для реалізації ознаки «чужий» виступають релігійні відмінності іудаїзму від християнства. На цій основі формуються такі фразеологізми, які, як правило, несуть у собі дуже негативну конотацію: *боїт сі гий жид свяченої води* – зовсім не боїться (Львівська обл.) [19, с. 55]; *жахається як жид Христа* – дуже боїться, уникає (Чернігівська обл., Черкаська обл.) [19, с. 55]; *спішиється як жид молитися* – не дуже поспішає (Черкаська обл.) [19, с. 55]. Порівняймо російське прислів'я: *жид крещеный, что вор прощенный* [8, с. 94]. Ці образи, представлені у прислів'ях, корелюють зі змістом колядок, легенд та вертепу: «Тут *жиди* виступають виключно негативними образами, які переслідують Христа й прагнуть його розіп'яти» [14].

Частина фразеологізмів обігрує участь євреїв у суботньому святі, передбаченому іудаїзмом, яке називається шабаш: *поспішає як жид на шабаш* – дуже квапиться (Житомирська обл., Полтавська обл.) [19, с. 55]; *поспішає як жид на шабаш* – дуже квапиться [19, с. 55]; *розицігувавсь як жид на шабаші* – про людину, яка при зустрічі багато цілується (Чернігівська обл.) [19, с. 55]; *трястися як жидна кучка* – про скупого чоловіка (Переспа Ковельського району Волинської області) [9, с. 85, 395].

Інша частина фразеологізмів побудована на тому, що євреї за релігійними переконаннями не вживають сала: *боїться як жид сала* – не любить, уникає (Волинська обл.) [19, с. 55]; *гидиться як жид салом* – гидує, брідиться (Тернопільська обл.) [19, с. 55]; *завзяв сі як жид на сало* – не може пробачити (Львівська обл.) [19, с. 55]; *боїт сі як жид солонини* – не любить, уникає (Львівська обл.) [19, с. 55]; *дбає як жид за солонину* – байдуже ставиться, не турбується (Івано-Франківська обл.) [19, с. 55].

Соціокультурні характеристики типу «жид» дуже щільно пов'язані з етнокультурними поглядами на євреїв. Домінуючою тенденцією є належність до «чужого», тому їм приписуються переважно негативні риси. Соціокультурні ознаки тяжіють до перетворення в етнокультурні характеристики. Про це говорить, зокрема, звернення до словника В. І. Даля [4, с. 557], який слово «жид» трактує не через належність його до етносу, як це дається у «Словнику української мови» [16, II, с. 528], словнику Б. Д. Грінченка [3, I, с. 483], а через соціокультурні характеристики, які набувають етнокультурних ознак.

Серед негативних рис, які багато в чому зумовлені характером чужої культури, є:

- **пихатість:** *завеличався як жид на родинях* – поводить пихато, не маючи на це підстав [19, с. 55];
- **скупість:** *скупий як жид* – скупий (Новоград-Волинський район Житомирської області) [5, с. 60]; *труситься як жид над грішми* – боїться ошукатися, витратитися [19, с. 55];
- **брехливість:** *жид був з неба, вірити му не треба; жид як не збреше, то удавиця; жид і молячи, вчиться обманювати; жид ні сіє, ні оре, а обманом жиє; жид брехнею живе, все з нас тягне* [12]; *ждати як од жида правди* – безнадійно чекати (Харківська обл.) [19, с. 55].
- **хитрість, схильність до наживи:** *жид як не обшукає, то навіть і не пообідає* [12]; *мужика обдурить циган, цигана обдурить жид; а жида обдурить вірменин, вірменина обдурить грек, а грека обдурить тільки один чорт, та й то, якщо йому Бог дозволить* [7, с. 9].

Такі прислів'я корелюють з визначеннями слова «жид» у «Толковому словаре живаго Великорускаго языка» В. І. Даля: «жид, жидовин, жидюк, жидюгамуж., жидоваили жидовщинажен., жидовьєср., собир. – скупой, скряга, користный, скупец» [4, с. 557].

У «Слов'янському асоціативному словнику: російський, білоруський, болгарський, український» на позначення образу «жид» в українській мові визначається така риса, як жадібний [15, с. 110, 742]; в українській [15, с. 30] і російській мовах [15, с. 31] – багатий. Зокрема, риса «заможність» не представлена в українських пареміях. Наприклад, ця ознака зафіксована в повісті І. С. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»: *Один багатий жид з містечка заплатив панові добрі гроші й купив собі право поставити в селі на панській землі шинки.*

Порівняймо образ єврея у вертепній драмі: «Вертепна драма має у собі й інший, значно пізніший стереотип змалювання єврея. Це жид-корчмар, орендар, лихвар, визискувач бідного селянина. Від часів своєї появи на Русі євреї виявили такі специфічні риси національного характеру, як практицизм і схильність до фінансово-економічних оборудок» [14].

Крім того, у пареміях представлені оцінні характеристики типажу «жид», серед яких виділяються як нейтральні або ті, що мають негативну конотацію: *крутиться як жид в ополонці* – метушливий, жвавий (Коростишівський район Житомирської області) [5, с. 53]. З іронією на позначення типажу «жид» вживається прислів'я: *сміливий як жид* – про боягузливу людину [19, с. 55].

Серед позитивних рис виділяються такі: згуртованість: *горобці в очерет, а жиди в кучки* [12]; розумність: *мудрий жидок, мудрий як жидок* (Клубочин Ківерцівського району Волинської області, Сильне Ківерцівського району Волинської області) [9, с. 85]. На підтвердження наведемо цитату з праці М. С. Лескова «Єврей в Росії»: «Про євреїв всі в один голос кажуть, що це «плем'я розумне і здібне», притому єврей переважно реаліст, він швидко схоплює в будь-якому питанні найсуттєвіше і любить гроші як засіб, яким сподівається купити і найчастіше купує все, що потрібно для його безпеки» [7]. Порівняймо розмову багатого пана Івана Андрійовича і жида, орендаря Шльоми, у драмі М. П. Старицького «Не судилось (Панське болото)»: «[Іван Андрійович]: – *О? Оце б штука була дуже ползительна. Ти, Шльома, розкинь тут своїм жидівським розумом, то будеш мати десять процентів* (М. Старицький. Не судилось (Панське болото)).

Не залишилися поза увагою у прислів'ях і приказках характерні види діяльності євреїв, які, як правило, займалися торгівлею або корчмарством: *знає вскує як жид у солоді* – розуміється у якій-небудь справі [19, с. 55]. На думку І. Я. Франка, «євреї вміли обходити деякі з тих законів, жили по селах, держали коршми, хоч се було їм виразно заборонено; але робили се тільки з відома і з волі панів-шляхтичів, котрі з давен-давна, ще в старій Польщі, привикли були не рушитися ані кроку без єврея і котрих не відучили від того криваві лекції хмельниччини та гайдамаччини, де народний гнів у однаковій мірі обертався проти панської самоволі, як і проти єврейського визиску та збиткування» [18, с. 561–562].

І. Ю. Агаркова наголошує на тому, що «євреї не з власної волі ігнорували та цуралися фізичної праці й землеробства: влада не дозволяла євреям мати власну землю та займатися сільським господарством, тим самим вони були приречені на торгівлю та ремісництво» [1, с. 7].

Ці зауваження у повній мірі знайшли відбиття в паремійному фонді. Найбільш поширеним заняттям євреїв була торгівля, про що свідчать такі прислів'я та приказки: *забавив сі як жид на ярмарку* – приємно провів час (Львівська обл.) [19, с. 55]; *без єдиного ж жида ярмалка буває?; про одного жида ярмарок буде; коли б єдин жид, то був би ярмарок; розташувавсь, мов жид у ярмарку; забавивсі як жид на ярмарку* [17]. Порівняймо російське прислів'я: *жид на ярмарке – что поп на крестинах.*

Разом з тим, такі галузі як землеробство і чумакування, не характерні для типажу «жид», і стають джерелом іронічного зображення: *взялись як жиди за оранку* – і не думали братися до роботи (Херсонська обл.) [19, с. 55]; *жвавий як жид молотити* – повільний, забарний (Київська обл.) [19, с. 55]; *квапиться як жид молотити* – зовсім не поспішає (Київська обл., Черкаська обл.) [19, с. 55]; *хапається як жид молотити* – не дуже поспішає (Волинська обл.) [19, с. 55]; *ся причіпив як жид до ціпа* – байдуже ставиться [19, с. 55]; *як з жида чумак* – нікудишній, негодящий (Дніпропетровська обл.) [19, с. 55].

Отже, українські паремії можуть розглядатися як одне із джерел висвітлення народних уявлень про етнокультурні типажі.

Список використаної літератури

1. Агаркова І. Ю. Втілення стереотипних уявлень про етноментальні особливості представників інших народів у фразеології і пареміології української мови (на матеріалі фразеосемантичних груп «євреї» і «цигани») / І. Ю. Агаркова // Учені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». – Том 24 (63). – № 1. – Ч. 2. – Сімферополь, 2011. – С. 3–9.
2. Грабович Григорій. Єврейська тема в українській літературі XIX – на початку XX сторіччя / Григорій Грабович // До історії української літератури: дослідження, есе, полеміка. – К., 1997. – С. 238–258.
3. Грінченко Б. Словарь української мови: в 4-х т. / Б. Грінченко. – К.: Вид-во АНУ української РСР, 1958. – Т. 1. – С. 483.
4. Даль В. Толковый словарь живаго великорускаго языка. Томъ первый. А – З / В. Даль. – СПб.; М., 1880. – 812 с.
5. Добролюба Г. Красне слово – як золотий ключ: Постійні народні порівняння в говірках Середнього Полісся та суміжних територій / Галина Добролюба. – Житомир: Вид-во «Волинь», 2003. – 160 с.
6. Курочкін О. Образ єврея в драматично-ігровому фольклорі українців (до проблеми етнічної ідентифікації) / Олександр Курочкін // Народна творчість та етнографія. – К., 2008. – № 6. – С. 31–41.
7. Лесков Н. Еврей в России (сокращенный вариант). – [Электронный ресурс] / Николай Лесков. – Режим доступа: http://az.lib.ru/l/leskow_n_s/text_0142.shtml
8. Манакін В. Стереотип «свого» і «чужого» в українській та інших європейських мовах / Володимир Манакін, Наталія Манакіна // Наукові записки. – Випуск 104 (2). – Серія: Філологічні науки (мовознавство): у 2 ч. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – С. 90–95.
9. Мацюк З. Що сільце, то нове слівце: словник фразеологізмів Західного Полісся / Зоряна Мацюк. – Луцьк: Вежа-Друк, 2013. – 476 с.
10. Меншій А. М. Художні особливості моделювання образів євреїв в українській літературі кін. XIX – поч. XX ст. (на матеріалі творчості М. Коцюбинського та В. Леонтовича) / А. М. Меншій // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки. Вип. 36. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2014. – С. 169–177.
11. Нарожная В. Д. Оппозиция «свій» – «чужой»: проблемы межкультурной коммуникации / В. Д. Нарожная. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2008/Philologia/29658.doc.htm
12. Номис М. Українські приказки, прислів'я і таке інше / М. Номис. – К., 1993. – 375 с.
13. Полагейкіна В. А. Опозиція «чужий – свій» в англійській мовній картині світу (щодо постановки проблеми) [Електронний ресурс] / В. А. Полагейкіна. – Режим доступу: <http://lingvodnu.com.ua/archiv-nomeriv/lingvistika-lingvokulturologiya-tom-7-2014/opoziciya-chuzhij-svij-v-anglijskij-movnij-kartini-svitu/>
14. П'ятаченко С. Москаль, жид, циган в українському фольклорі: стереотипні сприйняття [Електронний ресурс] / С. П'ятаченко. – Режим доступу: <http://www.litforum.org/index.php?r=14&a=182>
15. Славянский ассоциативный словарь: русский, белорусский, болгарский, украинский / Н. В. Уфимцева, Г. А. Черкасова, Ю. Н. Караулов, Е. Ф. Тарасов. – М., 2004. – 800 с.
16. Словник української мови: в 11 т. / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. – К.: Наукова думка, 1970–1980.
17. Українські приказки, прислів'я і таке інше. Збірники О. В. Марковича і других. Спорудив М. Номис. – С.-Петербург, 1864. – 33 с.
18. Франко І. Твори в двадцятьох томах / І. Франко. – К.: Наукова думка, 1950. – Т. 19. – 385 с.
19. Юрченко О. С. Словник стійких народних порівнянь / О. С. Юрченко, А. О. Івченко. – Х.: Основа, 1993. – 176 с.
20. Яворська Г. М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: мова, культура, влада / Г. М. Яворська. – К.: Нац. акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, 2000. – 288 с.

Сукаленко Т. Н. Языковые представления о типаже «жид» в украинских паремиях.

Аннотация

В статье смоделирован лингвокультурный типаж «жид» через призму украинских пословиц и поговорок с учетом его этнокультурных и социокультурных характеристик во внешней форме украинских фразеологизмов.

Ключевые слова: лингвокультурный типаж «жид», этнокультурные и социокультурные характеристики типажа, фразеологическая единица, пословицы, поговорки.

Sukalenko T. N. Language conceptions of the type «Jew» in the Ukrainian proverbs.

Summary

The lingvocultural type «jew» through the prism of Ukrainian proverbs and sayings in consideration of its ethno-cultural and socio-cultural characteristics in the external form of the Ukrainian phraseological units is modeled in the article.

The research work introduces a new approach to linguistic modeling of the national character through the description of linguistic-cultural types as recognizable generalized images of representatives from certain social

groups, whose conduct was preconditioned by common ethnical-cultural dominants and affected the process of formation of collective mentality in Ukraine.

The present report shows the intermediate results of the analysis of the type «jew» in the linguistic-cultural aspect. The author considers behavioristic parameters of the typified individuality of the «jew» in the outer form of

Ukrainian phraseologisms guided by the ideas, suggested in several publications of prof. V. I. Karasik, devoted to the new trend in linguistic-cultural studies – the theory of linguistic-cultural types.

Key words: *the lingvocultural type «jew», ethno-cultural and socio-cultural characteristics of a type, phraseological unit, proverbs, sayings.*

УДК 811.111'373.43'42:004

Таценко Н. В.,
кандидат філологічних наук, доцент, докторант
кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови
Запорізького національного університету
E-mail: tacnataasha@mail.ru

АКСІОЛОГІЧНИЙ МОДУС ЕМПАТІЇ В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

*У статті досліджується концепт «емпатії» як когнітивно-комунікативне утворення (втілене в сучасній англійській мові іменником **empathy** та його похідними) із залученням модусного структурування. Зокрема, проаналізовано аксіологічний модус з актуалізацією його основних складових. Визначено, що складниками аксіологічного модусу емпатії є позитивна психологічна оцінка, негативна психологічна оцінка, позитивна етична оцінка, позитивна телеологічна оцінка та негативна телеологічна оцінка.*

Ключові слова: *емпатія, аксіологічний модус, психологічна оцінка, етична оцінка, телеологічна оцінка.*

Останнім часом актуалізація комунікативної взаємодії як іманентного складника людського буття набуває все більшої ваги, що передбачає виділення й реалізацію глибинної природи інваріантних констант і периферійних змінних спілкування. Вони складають ієрархізовані комплекси в моделюванні гармонійної комунікації, детермінованої психолінгвальними конструктами емпатії як «здатності відчувати й розуміти почуття іншого як свої» [15, с. 275–276].

За досить довгу історію свого дослідження емпатія привертала увагу вчених, що працюють у різних сферах гуманітарного знання – антропології, культурології, лінгвістиці, медицині, педагогіці, психології, соціології, теорії комунікації, філософії, етиці тощо, що свідчить про міждисциплінарність цієї категорії як об'єкта наукового пошуку [див.: 10; 11]. Наявні визначення цього феномену мовознавці співвідносять із аспектами функціонально-семантичного синтаксису та діахронійної типології, де емпатія позначає ставлення мовця до обговорюваної ситуації, в якій автор висловлення обирає точку зору одного з учасників (фокус емпатії). У фокусі емпатії є той учасник, від якого відбувається відлік іншого (дескрипція) [9, с. 143]. Крім того, виявляють номінативні, емотивні і прагматичні особливості вербальних і невербальних засобів на позначення емпатії [3], аналізують фразеосемантичні одиниці реалізації емпатії особистості [5] та її ілокутивні типи [4].

Пріоритет прагматичного аналізу емпатійних конструкцій певною мірою зредуковує загальнофілософське і загальнопсихологічне розуміння емпатії, що склалося у світових наукових парадигмах, і виділяє вузьке, формалізоване розуміння цього феномену в галузі мовознавства. Емпатія є результатом глибокої детермінованості психоемоційного та когнітивного вибору мовцем конкретної лінгвістичної форми та її контекстуального подання, що має бути співвіднесено з особливостями ментальних перцепцій реципієнта. Це зумовлює **актуальність** розгляду емпатії як когнітивно-дискурсивного утворення в загальній площині гармонійної емоційної комунікативної взаємодії.

Оскільки когнітивна лінгвістика органічно пов'язана із семантикою (в ній інтегровані традиційні і когнітивні концепції), то ключове для структурного мовознавства поняття структури є